

Нормативно-правове регулювання соціальної роботи із залучення молоді до волонтерської діяльності в сучасних умовах

Овчарова Валерія Сергіївна¹

Запорізький національний університет, Запоріжжя, Україна

E-mail: Leraovcharova@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4945-8138>

Останні кілька років, з урахуванням процесів децентралізації та інституціоналізації молодіжної роботи в Україні, не достатньо чітким залишається питання нормативного врегулювання соціальної роботи із залучення молоді до волонтерської діяльності на національному та місцевому рівнях. Метою публікації є аналіз сучасного стану нормативно-правового забезпечення соціальної роботи із залучення молоді до волонтерської діяльності, враховуючи законодавчі зміни, які спричинені реформою децентралізації та розвитком молодіжної роботи в Україні. Для проведення дослідження ми застосовували аналіз повнотекстових наукових праць, розміщених у наукометричній базі Google Scholar та законодавство України, подане на сайті <http://zakon.rada.gov.ua>. Було проаналізовано Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», Закон України «Про волонтерську діяльність», Проект Закону «Про основні засади молодіжної політики». Було також розглянуто зміни в нормативно-правовому забезпеченні соціальної роботи із молоддю на місцевому рівні, які спричинені постановами Кабінету Міністрів № 177 від 3 березня 2020 року, № 479 від 1 червня 2020 р. та № 1014 від 20 грудня 2017 року. Визначено, що згідно із сучасним законодавством, завдання з розвитку та підтримки волонтерського руху у сфері соціальної роботи з молоддю є одним з основних напрямів державної політики у сфері соціальної роботи з молоддю. Однак, не дивлячись, на це, в системі соціальної роботи з молоддю на місцевому рівні ця діяльність не регламентована та ні за ким чітко не закріплена. Завдання з розвитку волонтерського руху серед молоді на місцевому рівні зафіксовані лише в діяльності молодіжних центрів, які наразі займаються виключно реалізацією молодіжної політики.

Ключові слова: *молодь, соціальна робота з молоддю, волонтерська діяльність, молодіжна робота.*

Вступ. Молодь, як окрема соціальна група, завжди була в центрі уваги державної політики. Актуальність роботи з молоддю, передусім, зумовлюється тим, що молоді люди є одним з головних ресурсів для розвитку країни, а тому молодіжні проблеми завжди потребували додаткових зусиль з боку держави. З початку незалежності України, соціальна робота з молоддю була чи не єдиним практичним інструментом реалізації державної молодіжної політики. А волонтерство в цьому контексті завжди виступало не тільки ефективним ресурсом соціальної роботи, але й однією з технологій роботи з молоддю. Проте останні кілька років, з урахуванням процесів децентралізації та інституціоналізації молодіжної роботи в Україні, не достатньо чітким залишається питання нормативного врегулювання соціальної роботи із залучення молоді до волонтерської діяльності на національному та місцевому рівнях.

Реформа децентралізації розширила можливості та ресурси органів місцевого самоврядування, водночас, відповідно, наділила більшими зобов'язаннями щодо надання соціальних послуг населенню. Враховуючи те, що дуже часто соціальні програми не є пріоритетними для місцевої влади, або носять лише декларативний характер та фінансуються за залишковим принципом, важливим залишається нормативне закріплення «нових» зобов'язань соціально-гуманітарного напрямку за місцевим самоврядуванням в новостворених громадах. Тому з урахуванням означених сучасних трансформацій, дуже важливо дослідити нормативне забезпечення здійснення соціальної роботи з молоддю на всіх рівнях. Це допоможе визначити роль та місце соціальної роботи із залучення молоді до волонтерської діяльності в сучасній системі надання соціальних послуг.

Соціальна робота з молоддю як окремий напрям соціальної роботи проаналізована у роботах Л. Тютті та І. Іванової (2004), А. Капської (2001), Я. Кондратьєвої (2011), С. Григор'єва (2008), О. Безпалько (2006). Волонтерська діяльність як частина соціальної роботи досліджена в працях А. Горілого (2001), специфіка діяльності волонтерів розкрита у дослідженнях вітчизняних науковців

¹ аспірантка Запорізького національного університету

таких, як Р. Вайнола (1999) та Т. Лях (2002, 2004, 2008, 2010, 2013), Ю. Бриндіков (2006). Дослідження соціальної роботи з молоддю як складника соціальної політики держави та діяльність центрів соціальних служб для молоді провели С. Толстоухова (1999, 2004), С. Кротюк (1996), М. Лукашевич (1996) та Н. Салабай (1996). Історичний аспект питання соціальної роботи з молоддю та розбудова інфраструктури державних молодіжних установ, у тому числі мережі соціальних служб, загальний процес формування законодавчої бази державної молодіжної політики, організаційно-правові аспекти організації соціальної роботи з молоддю органами місцевого самоврядування висвітлено в наукових публікаціях Є. Бородіна (2006, 2008, 2011). Значну увагу особливостям системи соціальних послуг в умовах децентралізації у своїх наукових роботах приділяє Г. Слозанська (2016, 2017, 2018). В. Ісаченко у своїй науковій статті «Нормативно-правове регулювання соціальної роботи з молоддю» (2019), більшою мірою, приділила увагу визначенню поняття молоді та аналізу нормативних документів національного та міжнародного рівня у сфері молодіжної політики. На нашу думку, в науковій літературі ще відчувається брак досліджень, які б висвітлювали питання сучасного стану нормативно-правового забезпечення соціальної роботи з молоддю в контексті її залучення до волонтерської діяльності, з урахуванням тих законодавчих змін, які відбулись у результаті реформи децентралізації та розбудови молодіжної роботи в Україні.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану нормативно-правового забезпечення соціальної роботи із залучення молоді до волонтерської діяльності з урахуванням законодавчих змін, які спричинені реформою децентралізації та розвитком молодіжної роботи в Україні.

Методи дослідження. Для проведення дослідження застосовували аналіз повнотекстових наукових праць, розміщених у наукометричній базі Google Scholar та законодавство України, подане на сайті <http://zakon.rada.gov.ua>

Результати дослідження. В Україні робота з молоддю є окремим напрямком державної політики, а визначення та задоволення потреб молоді покладено на відповідні органи виконавчої влади. Згідно із Законом України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" (1993), молоді – це громадяни України від 14 до 35 років. Близько 27% українського суспільства, а це понад 11,2 мільйонів, є молодими громадянами України (Жданов, Ярема та інш., 2018). У системі соціальної роботи із залучення молоді до волонтерської діяльності важливими нормативними документами національного рівня є Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993), який визначає основні напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні щодо соціального становлення та розвитку молоді; Закон України «Про соціальні послуги» (2019), що регулює основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг; Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (2001), який зазначає організаційні й правові засади соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю; Закон України «Про волонтерську діяльність» (2011), який регулює відносини, пов'язані з провадженням волонтерської діяльності в Україні. В контексті наближеності соціальної роботи з молоддю до молодіжної роботи та з урахуванням інституціоналізації молодіжної роботи в Україні, доречним буде розглянути також проект Закону «Про основні засади молодіжної політики» (2020).

Волонтерська діяльність завжди була і є елементом соціальної роботи (Бриндіков, 2016). Це не тільки ефективний ресурс для надання соціальних послуг, але й ефективна технологія активізації громад в контексті здійснення соціальної роботи в громаді (Безпалько, 2006) та інструмент розв'язання індивідуальних проблем молоді в межах здійснення соціальної роботи з молоддю (Дідух, 2017). Згідно Закону України «Про волонтерську діяльність», волонтерська діяльність – «це добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги», а волонтерська допомога визначена як «роботи та послуги, що безоплатно виконуються і надаються волонтерами» (Про волонтерську діяльність, 2011, ст.1). Стаття 3 цього самого Закону закріплює реалізацію державної політики у сфері волонтерської діяльності за «Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності, іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування в межах своїх повноважень» (Про волонтерську діяльність, 2011, ст.3). Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності в Україні, є Міністерство соціальної політики України, яке повинно забезпечувати реалізацію різних заходів для розвитку та популяризації волонтерської діяльності.

Базовим нормативно-правовим документом, який регулює здійснення соціальної роботи з молоддю є Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (2001). Закон визначає

соціальну роботу із сім'ями, дітьми та молоддю як «професійну діяльність, спрямовану на запобігання, мінімізацію негативних наслідків та подолання складних життєвих обставин сімей, дітей та молоді, посилення їхньої здатності до реалізації власного життєвого потенціалу» (Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю, 2001, ст.1). Також, згідно з цим законом, соціальна робота з молоддю охоплює громадську, економічну, освітню, виховну, культурну, оздоровчу сфери. Закон регламентує, що соціальна робота з молоддю реалізується на місцевому, регіональному, державному рівнях. А зміст соціальної роботи з молоддю зводиться до надання соціальних послуг та соціальної підтримки. Згідно зі статтею 6 Закону України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» до основних соціальних послуг, що надаються в межах соціальної роботи з молоддю, належать соціальна профілактика, соціальна реабілітація, соціальний супровід та консультування, загальні організаційні засади надання яких регламентовано Законом України «Про соціальні послуги». Соціальна підтримка, у свою чергу, передбачає роботу з розвитку відповідального батьківства, підтримку різноманітних форм сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування та інше. *Розвиток та підтримка волонтерського руху у сфері соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю включено до основних напрямків державної політики у сфері соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю* (Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю, 2001, ст.7). Стаття 16 Закону регламентує, що «управління у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю здійснюють центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань сім'ї та дітей, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань сім'ї та дітей» (Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю, 2001, ст.16). Таким органом наразі є Міністерство соціальної політики України. А органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, центри соціальних служб та їх спеціалізовані формування та служби у справах дітей визначені органами, які уповноважені здійснювати соціальну роботу з молоддю (Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю, 2001, ст.3).

Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993) немає окремих вимог щодо здійснення залучення молоді до волонтерської діяльності, але зазначено, що «з метою підтримки соціального становлення та розвитку молоді, утворюються центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (Далі - ЦСССДМ) та їх спеціалізовані формування» (Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні, 1993, ст.6). Слід зазначити, що згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо вдосконалення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю» від 27.08.2004 р. № 1126 до основних завдань ЦСССДМ до 2013 року було включено «залучення громадськості до проведення роботи із сім'ями, дітьми та молоддю, підтримка та розвиток волонтерського руху» (Про заходи щодо вдосконалення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю, 2004). Проте в згаданому вище Законі України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (2001) «центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді» вже замінено на «центри соціальних служб», а Постанова «Про затвердження Загального положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді» від 1 серпня 2013 р. № 573 втратила чинність на підставі Постанови Кабінету Міністрів України № 479 «Деякі питання діяльності центрів соціальних служб» від 01.06.2020. Не дивлячись на таку неузгодженість у законодавстві щодо діяльності ЦСССДМ, стає очевидним те, що на заміну їм приходять нові структури, на діяльності яких ми зупинимось детальніше в частині огляду нормативно-правового забезпечення соціальної роботи із залучення молоді до волонтерської діяльності на місцевому рівні.

З урахуванням тенденцій розвитку молодіжної роботи, вважаємо за необхідне розглянути також Проект Закону України «Про основні засади молодіжної політики», який уже прийнято в першому читанні 21 липня 2020 року. Молодіжна робота – нове поняття для українського законодавства. Проект вищезазначеного Закону визначає молодіжну роботу як «діяльність, спрямовану на залучення молоді до суспільного життя, що здійснюється молоддю або разом з молоддю засобами неформальної та інформальної освіти за допомогою інструментів спільного прийняття рішень» (Проект Закону України «Про основні засади молодіжної політики», 2020, ст. 1). Змістом молодіжної роботи є «оцінювання потреб, цінностей, інтересів та проблем молоді, планування, організацію, координацію діяльності, спрямованої на виконання завдань молодіжної роботи, зокрема та молодіжної політики загалом» (Проект Закону України «Про основні засади молодіжної політики», 2020, ст. 1). *Розвиток волонтерства належить до одного з основних завдань молодіжної роботи* (Проект Закону України «Про основні засади молодіжної політики», 2020, ст. 14). А здійсненням молодіжної роботи займається безпосередньо молодіжний працівник та молодіжний центр. Створення та забезпечення діяльності

«молодіжних центрів, інших установ, що забезпечують розв'язання питань соціального захисту та соціального розвитку молоді, покладено на органи місцевого самоврядування» (Проект Закону України «Про основні засади молодіжної політики», 2020, ст. 9). До речі, про соціальну роботу з молоддю в проекті Закону не згадано, але зазначено, що «органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування можуть залучати молодіжні центри, молодіжні та дитячі громадські об'єднання, до соціальної підтримки молодих сімей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, надавати їм повноваження щодо надання соціальних послуг дітям, сім'ям та молоді» (Проект Закону України «Про основні засади молодіжної політики», 2020, ст. 21).

Тепер проаналізуємо, як виглядає нормативно-правове забезпечення соціальної роботи з залучення молоді до волонтерської діяльності на місцевому рівні. Якщо раніше здійснення соціальної роботи із молоддю відбувалось через діяльність Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, то на сьогодні в громадах починають з'являтися нові структури – Центри надання соціальних послуг, Центри соціальних служб та Молодіжні центри. Перспективи роботи Центрів надання соціальних послуг ще у 2016 році досліджували у своїй спільній роботі Г. Слосанська та Н. Горішна (Слосанська, Горішна, 2016). Учені зазначають, що в межах чинного законодавства було передбачено створення єдиного Центру соціальних послуг / Територіального центру надання соціальних послуг як рекомендованого структурного підрозділу ОТГ, який би утворювався шляхом оптимізації діяльності та об'єднання ЦСССДМ та Територіального центру соціального обслуговування населення. Слід зазначити, що згідно з Методичними рекомендаціями щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення, які затверджено наказом Міністерства соціальної політики № 26 від 19.01.2016, популяризацію волонтерства та організацію діяльності волонтерів в ОТГ було віднесено до основних завдань такої структури. Але нове Типове положення про центр надання соціальних послуг, яке затверджено Постановою Кабінету Міністрів України №177 від 3 березня 2020 року, лише надає право залучати волонтерів до надання соціальних послуг у громаді, а про молодь як соціальну групу, яка потребує окремої уваги, та про популяризацію та розвиток волонтерської діяльності серед молоді взагалі нічого не зазначено. «Методичний та інформаційний супровід діяльності Центрів надання соціальних послуг здійснюють Центри соціальних служб» (Деякі питання діяльності центрів надання соціальних послуг, 2020), які Постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 479 рекомендовано утворити органам місцевого самоврядування та місцевим органам виконавчої влади шляхом реорганізації центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (Деякі питання діяльності центрів соціальних служб, 2020).

Центр соціальних служб є «закладом, що проводить соціальну роботу із сім'ями, дітьми та молоддю, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах, і надає їм соціальні послуги» (Деякі питання діяльності центрів соціальних служб, 2020). До основних завдань міських центрів соціальних служб належать «проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання потраплянню у складні життєві обставини осіб та сімей з дітьми; надання особам і сім'ям з дітьми комплексу соціальних послуг відповідно до їхніх потреб згідно з переліком, затвердженим центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері сім'ї та дітей, для подолання складних життєвих обставин та мінімізації негативних наслідків таких обставин» ((Деякі питання діяльності центрів соціальних служб, 2020). Соціальна робота з молоддю зводиться тільки до надання визначеного переліку соціальних послуг особам, що знаходяться у складних життєвих обставинах, або перебувають у конфлікті із законом. У такий спосіб, вважаємо необхідним підкреслити, що розвиток волонтерської діяльності не включено до переліку пріоритетних завдань, хоча згідно з типовим положенням, як і у випадку з Центром надання соціальних послуг, Центру соціальних служб надається право залучати волонтерів до надання соціальних послуг.

Окремо розглянемо повноваження молодіжних центрів на місцевому рівні у контексті залучення молоді до волонтерської діяльності та перспективи надання ними соціальних послуг молоді. Згідно з Типовим положенням про молодіжний центр, яке затверджено Постановою Кабінетів Міністрів України № 1014 від 20 грудня 2017 р., «молодіжний центр – це установа, яка створюється для вирішення питань соціального становлення та розвитку молоді» (Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі, 2017). Цим положенням також визначається, що «сприяння розвитку волонтерства серед молоді покладено на молодіжні центри всіх рівнів» (Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі, 2017).

Обговорення результатів. Соціальна робота як складна та багатокомплексна діяльність завжди перебуває не перетині кількох сфер та політик. Не стало й виключенням здійснення соціальної роботи з молоддю, де дуже тісним є взаємозв'язок соціальної та молодіжної політики. Підтвердженням цьому є присутність соціальної роботи з молоддю в законодавстві, що регламентує організаційно-правові засади здійснення соціальної роботи та молодіжної політики. На національному рівні соціальна робота з молоддю регламентується, передусім, Законом України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (2001), який включає розвиток волонтерського руху в соціальній роботі із молоддю до основних напрямків державної політики у сфері соціальної роботи з молоддю. Також важливими в цьому контексті є Закон України «Про соціальні послуги» (2019), який описує базові соціальні послуги, що надаються молоді, Закон України «Про волонтерську діяльність» (2011), який визначає організаційно-правові засади здійснення волонтерської діяльності, та Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993), який визначає ЦСССДМ (структуру яка практично здійснює соціальну роботу з молоддю), як установу, що функціонує з метою підтримки соціального становлення та розвитку молоді. Саме ЦСССДМ у свій час були майже чи не єдиними структурами, на яких було покладено реалізацію соціальної роботи з молоддю (в тому числі й залучення молоді до волонтерської діяльності) та молодіжної політики в Україні. Зараз, з урахуванням суттєвих суспільних трансформацій, пов'язаних з реформою децентралізації та розвитком молодіжної роботи, ситуація кардинально змінюється – і в нормативній, і в практичній площині відповідно. Нові постанови Кабінету Міністрів № 177 від 3 березня 2020 року та № 479 від 1 червня 2020 р. змінюють конфігурацію здійснення соціальної роботи з молоддю, в тому числі й в контексті залучення до волонтерської діяльності, на місцевому рівні. Шляхом реорганізації та/або ліквідації ЦСССДМ та Територіальних центрів обслуговування рекомендовано створювати Центри надання соціальних послуг та Центри соціальних служб, які у переліку своїх завдань, на відміну від ЦСССДМ, уже не мають серед пріоритетних напрямів діяльності сприяння розвитку волонтерського руху у сфері соціальної роботи з молоддю. Новий проєкт Закону України «Про основні засади молодіжної політики» (2020), який уже прийнято в першому читанні 21 липня 2020 року, вводить поняття «молодіжна робота», а молодіжним центрам дає можливість надавати соціальні послуги молоді. До того ж розвиток та сприяння волонтерського руху, згідно з Постановою Кабінету Міністрів № 1014 від 20 грудня 2017 року, включено до повноважень молодіжних центрів усіх рівнів. Тобто бачимо, що завдання з розвитку волонтерського руху серед молоді на місцевому рівні чітко зафіксовано лише в діяльності молодіжних центрів, які наразі займаються реалізацією молодіжної політики, але в перспективі, згідно з проєктом Закону України «Про основні засади молодіжної політики» (2020) можуть надавати й соціальні послуги молоді. Не дивлячись на те, що згідно із Законом України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» (2001) розвиток та підтримка волонтерського руху у сфері соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю включено до основних напрямів державної політики у сфері соціальної роботи з молоддю, на місцевому рівні ця діяльність ніяк не регламентована та в системі соціальної роботи з молоддю ні за ким не закріплена. Ані Центр надання соціальних послуг, ані Центр соціальних служб не мають у переліку визначених завдань сприяння розвитку волонтерського руху, хоча це ті структури, за якими закріплено здійснення соціальної роботи з молоддю на місцевому рівні.

Висновки. Визначено, що згідно із сучасним законодавством, завдання з розвитку та підтримки волонтерського руху у сфері соціальної роботи з молоддю є одним з основних напрямів державної політики у сфері соціальної роботи з молоддю. Однак, у системі соціальної роботи з молоддю на місцевому рівні ця діяльність не регламентована та ні за ким чітко не закріплена. Завдання з розвитку волонтерського руху серед молоді на місцевому рівні зафіксовані лише в діяльності молодіжних центрів, які наразі займаються виключно реалізацією молодіжної політики. З урахуванням присутності у практичній площині молодіжної роботи та початком процесу її нормативного оформлення зростає актуальність чіткого розмежування у теоретичній та практичній площинах молодіжної роботи та соціальної роботи з молоддю, що може стати перспективою подальших досліджень.

Література

Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: монографія. Київ: Наук. світ, 2006. 408 с.

Бриндіков Ю. Л. Волонтерство як елемент соціальної роботи. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна.* 2016. Вип. 27. С. 23-32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprk_sp_2016_27_5.

Деякі питання діяльності центрів надання соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 3.03.2020 р. № 177. Дата оновлення: 3.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/177-2020-%D0%BF> (дата звернення: 08.09.2020).

Деякі питання діяльності центрів соціальних служб: Постанова Кабінету Міністрів України від 1.06.2020 р. № 479. Дата оновлення: 1.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.09.2020).

Дідух І. Волонтерська діяльність як засіб для самореалізації та самовизначення особистості. *Освітній простір України*. 2017. №10. С. 115-120. DOI: <https://doi.org/10.15330/esu.10.115-120>

Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення: Наказ Міністерства соціальної політики України від 19.01.2016 № 26. Дата оновлення: 19.01.2016 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0026739-16/conv> (дата звернення: 08.09.2020).

Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> (дата звернення: 08.09.2020).

Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5.02.2015 р. № 157-VIII. Дата оновлення: 20.12.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 28.03.2020).

Про затвердження Загального положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді: Постанова Кабінету Міністрів України від 1.09.2013 №573. Дата оновлення: 5.09.2013 (втрата чинності). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2013-%D0%BF#Text>

Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2017 №1014. Дата оновлення: 07.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1014-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.09.2020).

Про заходи щодо вдосконалення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2004 р. № 1126. Дата оновлення: 18.06.2020 (втрата чинності). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2004-%D0%BF#Text>

Про основні засади молодіжної політики: Проект Закону від 23.06.2020 №3718. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69244 (дата звернення: 08.09.2020).

Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. № 2671-VIII. Дата оновлення: 17.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#n607> (дата звернення: 08.09.2020).

Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21.06.2001 р. 2558-III. Дата оновлення: 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14> (дата звернення: 08.09.2020).

Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 5.01.1993 р. № 2998-XII. Дата оновлення: 09.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text> (дата звернення: 08.09.2020)

Слозанська Г. І., Горішна Н. М. Діяльність фахівця із соціальної роботи з надання соціальних послуг населенню у територіальній громаді. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. К.: Університет «Україна», (12), 2016. С.113–119.

Участь молоді в процесах реформування держави. Щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2017 року) / редкол.: Жданов І. О., Ярема О. Й. та ін. Київ: ДП «Редакція інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України», 2018. 100 с.

Current regulatory legal framework of youth engagement into volunteering activities within social work

Ovcharova Valeriia²

Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine

Considering the decentralisation reform and processes of institutionalisation of youth work in Ukraine, the issue regarding the regulation of youth engagement into volunteering activities within social work at the national and local levels remains unclear. The researching is aimed at analysing the current condition for regulating youth engagement into volunteering activities within social work in the context of legislative changes caused by the decentralisation and youth policy reforms. To conduct this study, scientific works, key researches, and the legislation of Ukraine were analysed. These Ukrainian Laws have been analysed: «On volunteering activities», «On social formation and development of youth», «On social work with families,

² PhD Student at the Zaporizhzhia National University

children and youth», «On social services», «On uniting of territorial communities on an optional basis», Draft Law «On general principles of youth policy». We have also reviewed the changes in regulations of the social work with youth on the local level in accordance with the Decrees of the Cabinet of the Ministry of Ukraine № 177 (dated March 3, 2020), № 479 (dated June 1, 2020), № 1014 (dated December 20, 2017). We have determined that according to the modern legislation, the tasks devoted to the development and support of the volunteer movement in the field of social work with youth is one of the main directions of the state policy in the sphere of social work with youth. However, in the system of social work with youth at the local level, this direction is not regulated; it is not clearly assigned to any institution of social work either. Some tasks aimed at the development of the youth volunteer movement at the local level are fixed only in the activities of youth centres which are currently engaged exclusively in the implementation of the youth policy.

Keywords: youth, social work with youth, volunteering, youth activities

References

Bezpalko, O.V. (2006) Orhanizatsiia sotsialno-pedahohichnoi roboty z ditmy ta moloddu u terytorialni hromadi [Carrying out social-pedagogical work with children and youth in community]. Kyiv: Nauk. Svit [in Ukrainian].

Bryndikov, Yu.L. (2016) Volonterstvo yak element sotsialnoi roboty [Volunteering as an element of social work]. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka - Scientific papers of Kamenetz-Podolsk National University nomine Ivan Ogienko*, 27, 23-32. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_sp_2016_27_5 [in Ukrainian].

Didukh, I. (2017) Volonterska diialnist yak zasib dlia samorealizatsii ta samovyznachennia osobystosti [Volunteering activities as a tool for individual self-realization and self-determination]. *Osvitnii prostir Ukrainy – Educational space of Ukraine*, 10, 115-120. DOI: <https://doi.org/10.15330/esu.10.115-120> [in Ukrainian].

Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy «Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo vykonannia vlasnykh (samovriadnykh) povnovazhen obiednanoi terytorialnoi hromady u sferi sotsialnoho zakhystu naselennia»: pryiniato 19.01.2016 roku №26. [Decree «On obligations of amalgamated territorial communities in social protection of population»]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0026739-16/conv> [in Ukrainian].

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Deiaki pytannia diialnosti tsentriv nadannia sotsialnykh posluh»: pryiniata 3.03.2020 roku №177 [Decree «On issues of activities of social service centres»] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/177-2020-%D0%BF> [in Ukrainian].

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Deiaki pytannia diialnosti tsentriv sotsialnykh sluzhb»: pryiniata 1.06.2020 roku №479. [Decree «On issues of activities of social centres»] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Zahalnoho polozhennia pro tsentr sotsialnykh sluzhb dlia simi, ditei ta molodi»: pryiniata 1.09.2013 №573. [Decree «On general regulation of the social service centre for families, children and youth»] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2013-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia typovykh polozhen pro molodizhnyi tsentr ta pro ekspertnu radu pry molodizhnomu tsentri»: pryiniata 20.12.2017 №1014. [Decree «On regulation of youth centres and experts council under youth centres»] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1014-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zakhody shchodo vdoskonalennia sotsialnoi roboty iz simiamy, ditmy ta moloddu»: pryiniata 27.08.2004 roku №1126. [Decree «On measures of improvement social work with families, children and youth»] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2004-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Proekt Zakonu «Pro osnovni zasady molodizhnoi polityky»: zareestrovanyi 23.06.2020 №3718 [Draft Law «On general principles of youth policy»]. Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69244 [in Ukrainian].

Slozanska, H.I., & Horishna, N.M. (2016) Diialnist fakhivtsia iz sotsialnoi roboty z nadannia sotsialnykh posluh naselenniu u terytorialni hromadi [Activities of professional social worker in social services providing in the local community] *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina» - Scientific papers of Khmelnytsky Institute of University Social Technologies «Ukraine»*, 12, 113–119 [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro volontersku diialnist»: pryiniaty 19.04.2011 roku № 3236-VI. [Law «On volunteering activities»] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17> [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad»: pryiniato 5.02.2015 r. №157-VIII. [Law «On uniting of territorial communities on an optional basis»] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro sotsialni posluhy»: pryiniaty 17.01.2019 roku №2671-VIII. [Law «On social services»] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#n607> [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro sotsialnu robotu z simiamy, ditmy ta moloddu»: pryiniaty 21.06.2001 roku №2558-III. [Law «On social work with families, children and youth»] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14> [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro spriannia sotsialnomu stanovlenniu ta rozvytku molodi v Ukraini»: pryiniaty 5.01.1993 roku №2998-XII. [Law «On social formation and development of youth»] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text> [in Ukrainian].

Zhdanov, I.O., & Yarema, O.Y. et al. (Eds.) (2018) Uchast molodi v protsesakh reformuvannia derzhavy. Shchorichna dopovid Prezydentovi Ukrainy, Verkhovni Radi Ukrainy, Kabinetu Ministriv Ukrainy pro stanovyshe molodi v Ukraini (za pidsumkamy 2017 roku) [*Youth participation in the process of state reforming. Annual report to President of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Cabinet of Ministry of Ukraine regarding current state of youth (based on information from 2017 year)*] Kyiv: DP «Redaktsiia informatsiinoho biuletenia «Ofitsiiny visnyk Prezydenta Ukrainy», 2018 [in Ukrainian].

Accepted: November 10, 2020

